

ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Η ελληνική έκδοση, που δεν ταυτίζεται πλήρως με τη γαλλική, των «Απομνημονευμάτων» της Μπεάτε και του Σερζ Κλάρσφελντ (μτφρ. Καρίνα Λάμψα, εκδ. Καπόν, Δεκέμβριος 2015) και η επίσκεψή τους στην Ελλάδα για την παρουσίαση του βιβλίου είναι καλή αφορμή για να συζητήσουμε μια οδυνηρή υπόθεση, που όλα γύρω μάς ωθούν να ξεχάσουμε. Το γαλλογερμανικό τούτο ζευγάρι ακτιβιστών το προόρισε, θαρρείς, η ιστορία και η τύχη να αφιερώσει τη ζωή του στη δίωξη των φυγόδικων εγκληματιών ναζί: συναντιούνται τυχαία σε μια αποβάθρα του παρισινού μετρό, τη μέρα της απαγωγής του Αϊχμαν από τους Ισραηλινούς. Ο πατέρας του Σερζ, Εβραίος της Ρουμανίας, είχε δολοφονηθεί στο Αουσβιτς, ενώ ο πατέρας της Μπεάτε υπηρέτησε ως απλός στρατιώτης της Βέρμαχτ.

Η στάση της μεταπολεμικής Γερμανίας απέναντι στο ναζιστικό παρελθόν της δεν είναι μία και ενιαία, έχει φάσεις, παρουσιάζει αλλαγές και διαφοροποιήσεις. Ενα πάντως είναι βέβαιο: έπειτα από τις δίκες κάποιων ηχηρών ναζιστικών ονομάτων θα ακολουθήσει ευθύς μετά, κατά τη δεκαετία του '50, η ενσωμάτωση των εγκληματιών ναζί στην πολιτική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της Γερμανίας. Εχει άλλωστε ξεκινήσει ο Ψυχρός Πόλεμος που αναδιαμορφώνει τα πολιτικά διακυβεύματα σε όλο τον κόσμο, ορίζει νέους συμμάχους και νέους εχθρούς. Η Δυτική Γερμανία είναι απαραίτητη στο ένα στρατόπεδο και η Ανατολική στο άλλο.

Ο Ψυχρός Πόλεμος είναι αυτός που θα προσφέρει στη Γερμανία το συγχωροχάρτι για τα εγκλήματα του ναζισμού.

Η ομαλή ενσωμάτωση των ναζί στη γερμανική κοινωνία είναι τόση, που το 1966 γίνεται, ούτε λίγο ούτε πολύ, καγκελάριος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας ένα υψηλό στέλεχος του ναζιστικού καθεστώτος, ο Κουρτ Γκέοργκ Κίζινγκερ. Ο εν λόγω, μέλος του Ναζιστικού Κόμματος από την 1η Μαΐου 1933, ήταν ο σύνδεσμος μεταξύ του Ρίμπεντροπ και του Γκαίμπελς. Ας σημειωθεί ότι οι αμερικανικές στρατιωτικές δυνάμεις είχαν στείλει φυλακή τον Κίζινγκερ για 17 μήνες. Μόλις άρχισε ο Ψυχρός Πόλεμος αποφυλακίστηκε.

Εχουμε συνήθως την εντύπωση ότι οι ναζί εγκληματίες έζησαν μεταπολεμικά κρυμμένοι σε διάφορες χώρες, μεταμφιεσμένοι, με αλλαγμένα ονόματα. Η εντύπωση αυτή ισχύει για

μικρό αριθμό εγκληματιών. Οι περισσότεροι ζούσαν κανονικά, ήρεμα, με τα πραγματικά τους ονόματα, όπως ο Κουρτ Λίσκα και ο Χέρμπερτ Χάγκεν. Όταν η Μπεάτε Κλάρσφελντ θέλει να βρει τον Λίσκα –δηλαδή την παρισινή Γκεστάπο αυτοπροσώπως– κάνει την απλούστερη κίνηση στον κόσμο: τηλεφωνεί στην υπηρεσία πληροφοριών του γερμανικού ΟΤΕ και πληροφορείται αμέσως το τηλέφωνο και τη διεύθυνσή του στην Κολωνία. Η αναζήτηση, θέλω να πω, των εγκληματιών ναζί –με εξαίρεση τον Αϊχμαν– δεν είναι υπόθεση κατασκοπείας, μυστικών υπηρεσιών, ανθρωποκυνηγητού γκανγκστερικού τύπου, αλλά υπόθεση αρχειακής έρευνας και συγκρότησης φακέλων – και πρωτίστως βούλησης. Η βούληση αυτή, που έλειψε στη Γερμανία των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων, θα εκφραστεί, καθυστερημένα αλλά αποφασιστικά, κυρίως από τη γενιά του 1968.

Αυτή η βούληση ακριβώς είναι ό,τι έλειψε και στην Ελλάδα, η οποία παρουσιάζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά εξόντωσης των Εβραίων σε όλη την Ευρώπη (97% και 98% σε ορισμένες πόλεις) και ταυτόχρονα το χαμηλότερο, μηδενικό ουσιαστικά, στη δικαστική δίωξη όσων διέπραξαν το έγκλημα ή συνέπραξαν σε αυτό.

Τούτη η διπλή, θλιβερή πρωτιά οφείλεται, κατά το πρώτο σκέλος της, στο γεγονός απλούστατα ότι η κοινωνία δεν προστάτεψε τους Εβραίους πολίτες της τη δύσκολη ώρα, και, κατά το δεύτερο, στο ότι, αντίθετα από όλες τις άλλες χώρες της Ευρώπης, το ιδεολογικό και πολιτικό θεμέλιο του μεταπολεμικού κράτους δεν ήταν η Αντίσταση αλλά η νίκη κατά του κομμουνισμού στον Εμφύλιο. Το μεταπολεμικό ελληνικό κράτος ήταν συνολικά στραμμένο στη δίωξη των κομμουνιστών και των συνοδοιπόρων και όχι των ναζί εγκληματιών και των Ελλήνων συνεργατών τους. Οι τελευταίοι άλλωστε συμμετείχαν στη συμμαχία των δυνάμεων που νίκησε στον Εμφύλιο και άρα στη μεταπολεμική πολιτική εξουσία. Οι δωσίλογοι στην Ελλάδα δεν έμειναν απλώς, στη συντριπτική πλειονότητά τους, ατιμώρητοι, αλλά έγιναν βουλευτές και υπουργοί.

Η απροθυμία των μεταπολεμικών ελληνικών κυβερνήσεων να δικάσουν τους ναζί εγκληματίες και τους συνεργάτες τους φάνηκε ταπεινωτικά στη δίκη του Μαξ Μέρτεν, υπεύθυνου για την εξολόθρευση των Εβραίων της Θεσσαλονίκης, που έγινε στην Αθήνα στις αρχές του 1959, και η οποία κατέληξε, επί κυβερνήσεως Κων. Καραμανλή και υπό την εκβιαστική πίεση της γερμανικής κυβέρνησης, σε νομοθετικές ρυθμίσεις που αμνήστευαν τα εγκλήματα πολέμου ακόμη και όσων εξέτιαν ποινή –δηλαδή του Μέρτεν, που είχε εν τω μεταξύ καταδικαστεί– και ανέστελλαν κάθε δίωξη εγκλημάτων πολέμου Γερμανών υπηκόων. Οι Γερμανοί ναζί και οι Έλληνες συνεργάτες τους δεν δικάστηκαν για την εξολόθρευση των Εβραίων ούτε στη Γερμανία ούτε στην Ελλάδα.

Αν σήμερα είναι αργά για δίκες, αφού οι περισσότεροι εγκληματίες έχουν πεθάνει, δεν

είναι ωστόσο αργά για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματός τους, για τη συγκρότηση των φακέλων τους. Παρά το γεγονός ότι τα αρχεία του Εθνικού Γραφείου Εγκληματιών Πολέμου πολτοποιήθηκαν το 1975, επί κυβερνήσεως ξανά Κων. Καραμανλή, και παρά τη δαμόκλειο σπάθη του νόμου περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων, η ιστοριοδιφική αυτή έρευνα είναι δυνατή και αναγκαία. Θα αποκαλύψει οδυνηρές πτυχές των τοπικών ελληνικών κοινωνιών, αλλά θα μάθουμε καλύτερα και ποιοι πραγματικά είμαστε. Είναι χρέος αλήθειας και δικαιοσύνης.

Πηγή: [ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 7.2.16](#)